

УДК 343.1

Аліна Олександрівна Балаклієць,

курсантка навчально-наукового інституту № 1

Національної академії внутрішніх справ (м. Київ)

Олександр Валерійович Калиновський,

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, заступник

начальника відділу організації науково-дослідної роботи Національної

академії внутрішніх справ (м. Київ)

Проблема торгівлі людьми в Україні

Проблема торгівлі людьми в Україні набула нового етапу у своєму розвитку та значно активізувалася за останні роки. Зокрема, протягом дев'яти місяців поліція зафіксувала 278 кримінальних правопорушень у сфері торгівлі людьми. Зокрема, на брифінгу в Укрінформі директором Департаменту комунікацій Міністерства внутрішніх справ Артемом Шевченком повідомлено, що за дев'ять місяців 2019 року виявлено загалом 278 кримінальних правопорушень, передбачених статтею 149 Кримінального кодексу України, – торгівля людьми. І лівова частина, тобто 251 такий злочин – виявлено саме працівниками підрозділів боротьби зі злочинами, пов'язаними із торгівлею людьми, Національної поліції [1].

За його словами, у рамках супроводу кримінальних проваджень у 230 провадженнях цієї категорії були встановлені особи, які вчинили такі злочини, і їм повідомлено підозру.

В цілому досудове розслідування завершено у рамках 211 проваджень щодо факту торгівлі людьми, а це більше на 46,5 відсотків, ніж у 2018 році. І лівова частина, тобто 204 таких злочини, розкриті безпосередньо працівниками підрозділів ДБЗПТЛ (Департаменту боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми Нацполіції). Також за 9 місяців цього року встановлено 228 потерпілих – юридично – від торгівлі людьми, з них чоловіків – 124, жінок – 96, неповнолітніх – 6 і малолітніх – двоє [1].

Крім цього, впродовж 9 місяців 2019 року працівники підрозділів боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми, викрили 4 організовані групи, що вчиняли кримінальні правопорушення у сфері торгівлі людьми, досудове розслідування у кримінальних проваджен-

нях за якими завершено. Виявлено, що на території Києва діяло 2 такі групи, і ще по 1 виявили у Одеській та Чернігівській областях. Якщо порівнювати з аналогічним періодом 2018 року, то тоді було виявлено 2 такі групи [1].

З метою вербування потенційних жертв створюються напівлегальні агенції по працевлаштуванню та фірми-одноденки, в засобах масової інформації поширюється брехлива рекламна інформація щодо працевлаштування за кордоном. Тим не менше, в більшості випадків злочинці вибирають такі методи вербування, які не привертають уваги компетентних органів, діючи методом індивідуального підбору. З цією метою вербувальники часто знайомляться з жертвами в громадських місцях, діють через спільних знайомих, родичів, сусідів. Власне, можуть виявитися такими вербувальниками і самі родичі, сусіди, знайомі.

Варто зазначити, що згідно з щорічним звітом Державного департаменту США про торгівлю людьми у світі, Україну з кінця 2017 року уже виключено з Контрольного списку: «Відтак Україна увійшла до – “другої” групи – як держава, влада якої докладає достатніх зусиль з викорінення торгівлі людьми» [2]. Про глобальність проблеми використання праці людей, торгівля ними, говорить і той факт, що нещодавно правоохоронці викрили міжнародний канал торгівлі людьми. Поліція виявила вісім завербованих жінок та спроби переправлення громадянок України до Китаю. Там вони мали б працювати в порно-бізнесі [2].

Враховуючи особливу поширеність торгівлі людьми у світі 30 липня кожного року тепер відзначають День протидії торгівлі людьми. Адже кожного року десятки тисяч людей у всьому світі стають предметом торгівлі, їх обманюють, примушують, продають, схиляють до праці та життя в рабських умовах. Незалежно від того, з якою метою здійснюється торгівля людьми, останні стають при цьому об'єктами фізичних та психологічних катувань, зґвалтувань, залякування [3].

17 грудня 2007 року Генеральна Асамблея ООН прийняла рішення про те, що, починаючи з 2008 року, 25 березня буде відзначатися як Міжнародний день пам'яті жертв рабства та скасування трансатлантичної работоргівлі. Своєю резолюцією 64/293 від 30 липня 2010 року Генеральна Асамблея ухвалила Глобальний план дій ООН по боротьбі з торгівлею людьми, в якому вона звернулася до всіх відповідних органів ООН із закликом координувати зусилля для ефективної боротьби з торгівлею людьми і для захисту прав людини та жертв такої торгівлі.

Висловлена і надія на те, що ефективне виконання цього плану дозволить внести істотний внесок у викорінення цієї форми сучасного рабства [4].

Перетворення Європейських співтовариств і Союзу в територію без внутрішніх кордонів (у рамках Загального ринку, а потім Шенгенського простору) стимулювало процес інтернаціоналізації злочинної діяльності, посилило його негативні наслідки. Такій впливовій структурі, як Рада Європи, загальної правоохоронної політики створити не вдалося. Будучи за своєю природою міжнародною міжурядовою організацією, вона приймає рішення або у формі резолюцій і рекомендацій, не обов'язкових для виконання, або розробляє проекти конвенцій між державами-учасниками, які, знову ж таки, ці країни не зобов'язані підписувати і ратифікувати. Такий стан речей і зумовив необхідність боротьби зі злочинністю в рамках ЄС.

Відповідно до ст. 3 Протоколу про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності від 15 листопада 2000 року, «торгівля людьми» означає такі дії, що здійснюються з метою експлуатації, вербування, перевезення, передачі, приховування або одержання людей шляхом загрози силою або її застосування або інших форм примусу, викрадення, шахрайства, обману, зловживання владою або уразливістю становища, або шляхом підкупу у вигляді платежів або вигод для одержання згоди особи, яка контролює іншу особу. Згода жертви торгівлі людьми на заплановану експлуатацію не береться до уваги, якщо було використано будь-який із вищезазначених заходів впливу [5, с. 36–37].

З метою ефективного регулювання міграційними процесами, країнами Європейського Союзу було розроблено єдину політику, фінансові інструменти та механізми, що спрямовані на удосконалення державного управління міграційними процесами на національному та наднаціональному рівнях. Ця амбітна мета була реалізована в форматі реалізації зовнішньої політики ЄС, що має назву «Європейська політика сусідства». Особливу увагу цим питанням приділяє Рада Європи, членом якої Україна є з 1995 року, що покладає на неї зобов'язання привести своє законодавство у відповідність до стандартів Ради Європи в галузі прав людини і, зокрема, з питань запобігання торгівлі людьми. Політика України щодо інтеграції в Європейському Союзі також обумовлює актуальність гармонізації національного законодавства щодо захисту

прав людини із законодавством Європейського Союзу, в тому числі у галузі запобігання торгівлі людьми. Для України нагальною є потреба створення ефективних механізмів державного управління міграційними процесами, які б сприяли запровадженню дієвих заходів з протидії нелегальній міграції та торгівлі людьми. Важливою складовою процесу є використання європейського досвіду державного управління з протидії незаконній міграції та торгівлі людьми зокрема [6, с. 133].

Україна в наш час не змогла встояти перед транснаціональними злочинцями – торгівцями людьми. Величезні прибутки в цьому виді злочинної діяльності вдало поєднуються з відносно невеликим ризиком для злочинців. Саме тому торгівля людьми розцвіла на теренах України буйним цвітом. Адже наша країна являється одночасно і країною – постачальником живого товару, і країною – транзитером для переміщення жертв в інші місця, і країною, де власне існує торгівля власними громадянами в межах України. Тому, і це зовсім не несподіванка, часто-густо виявляється, що продані люди являються громадянами нашої держави.

Підводячи підсумки, можна сказати, що проблема торгівлі людьми стосується нас усіх, адже ось лише деякі наслідки цього ганебного явища для нашої країни – криміналізація суспільства, загострення економічної ситуації в результаті відтоку робочої сили, збільшення кількості дітей – фактичних сиріт при живих батьках, поширення хвороб, понівечені долі тощо. Звичайно, для вирішення такої глобальної проблеми, як торгівля людьми необхідні спільні зусилля міжнародної громадськості. Також необхідно підвищувати життєвий рівень наших громадян, аби вони не їхали за шматком хліба в іншу країну.

Але не менш важливі і наші конкретні зусилля. Тільки спільними зусиллями ми зможемо зупинити потік наших співгромадян за кордон.

А організації суспільного спрямування мають проводити профілактичну роботу з молоддю із групи ризику, поширювати інформацію про протидію торгівлі людьми, зробити все, щоб наші громадяни не були довірливими жертвами, адже вони потребують нашої всебічної допомоги.

Список бібліографічних посилань

1. Торговля людьми: в Україні з початку року виявили майже 300 злочинів // Укрінформ : сайт. 18.10.2019. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2801788-torgivla-ludmi-v-ukraini-z-pocatku-roku-viavili-majze-300-zlociniv.html> (дата звернення: 28.10.2019).

2. Жахлива статистика: за півроку в Україні нарахували понад 100 випадків секс-експлуатації // 5 канал : сайт. 30.07.2018. URL: <https://www.5.ua/suspilstvo/zhakhlyva-statystyka-za-pivroku-v-ukraini-186-vypadkiv-torhivli-liudmy-z-iakykh-108-seksekspluatatsiia-174624.html> (дата звернення: 28.10.2019).
3. Торгівля людьми – ганебне явище XXI століття // Мережа центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді м. Києва : сайт. 19.07.2019. URL: <http://ssm.kiev.ua/2019/07/19/торгівля-людьми-ганебне-явище-xxi-стол/> (дата звернення: 28.10.2019).
4. Торговля людьми / Департамент общественной информации ООН. URL: <http://www.un.org/ru/rights/trafficking/> (дата звернення: 28.10.2019).
5. Біерс М., Хавеман Р. Огляд законодавства про боротьбу з торгівлею людьми в Україні. 2001. С. 36–37.
6. Буреш І. В. Європейський досвід державного управління з протидії торгівлі людьми. *Економіка та держава*. 2013. № 5. С. 131–133.

Одержано 29.10.2019